

Ragnar Árnason

Efnahagskreppa og Skattheimta

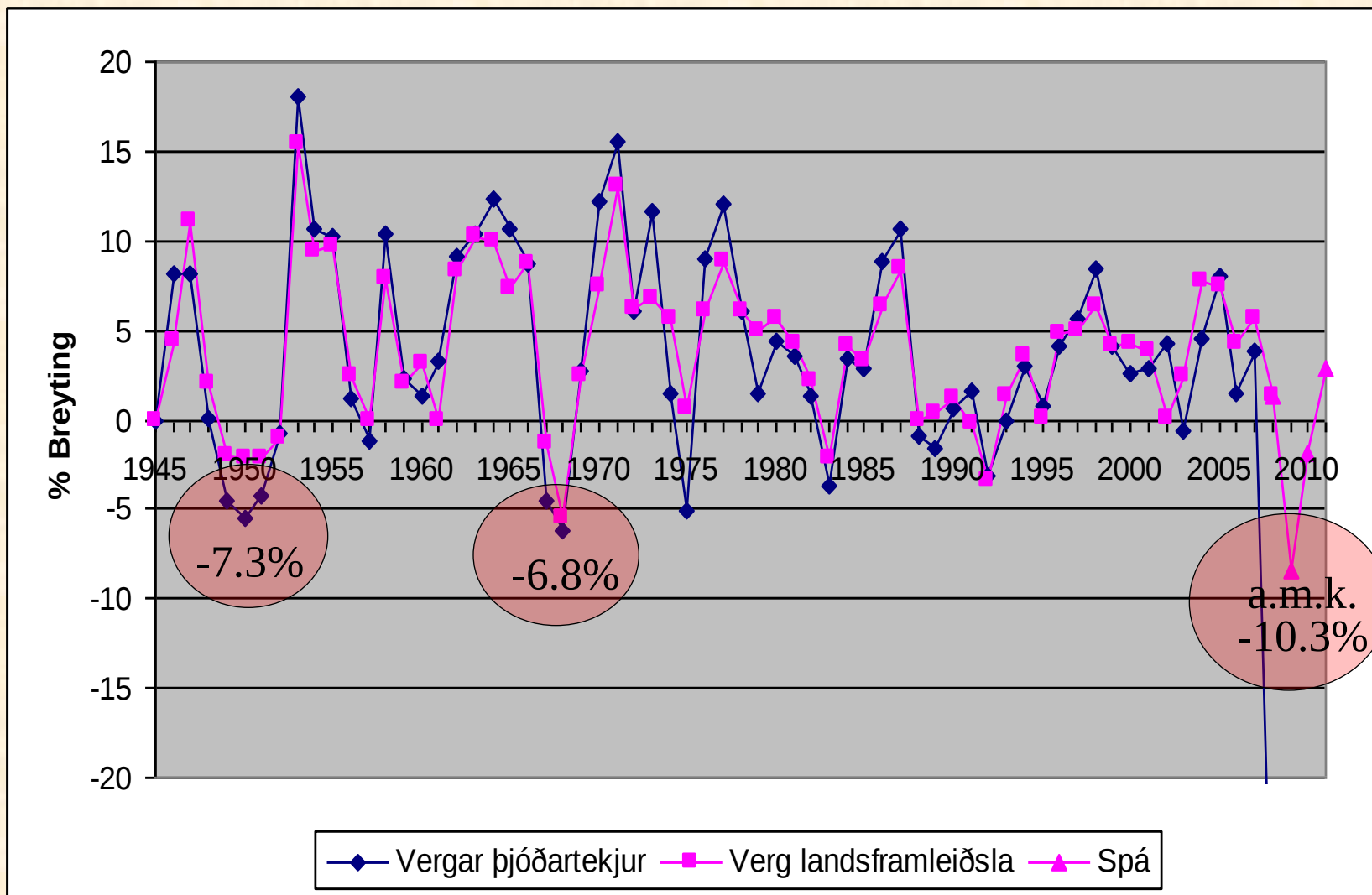
Deloitte: Skattadagurinn 2010

Grand Hotel
Reykjavík, 12. janúar 2010

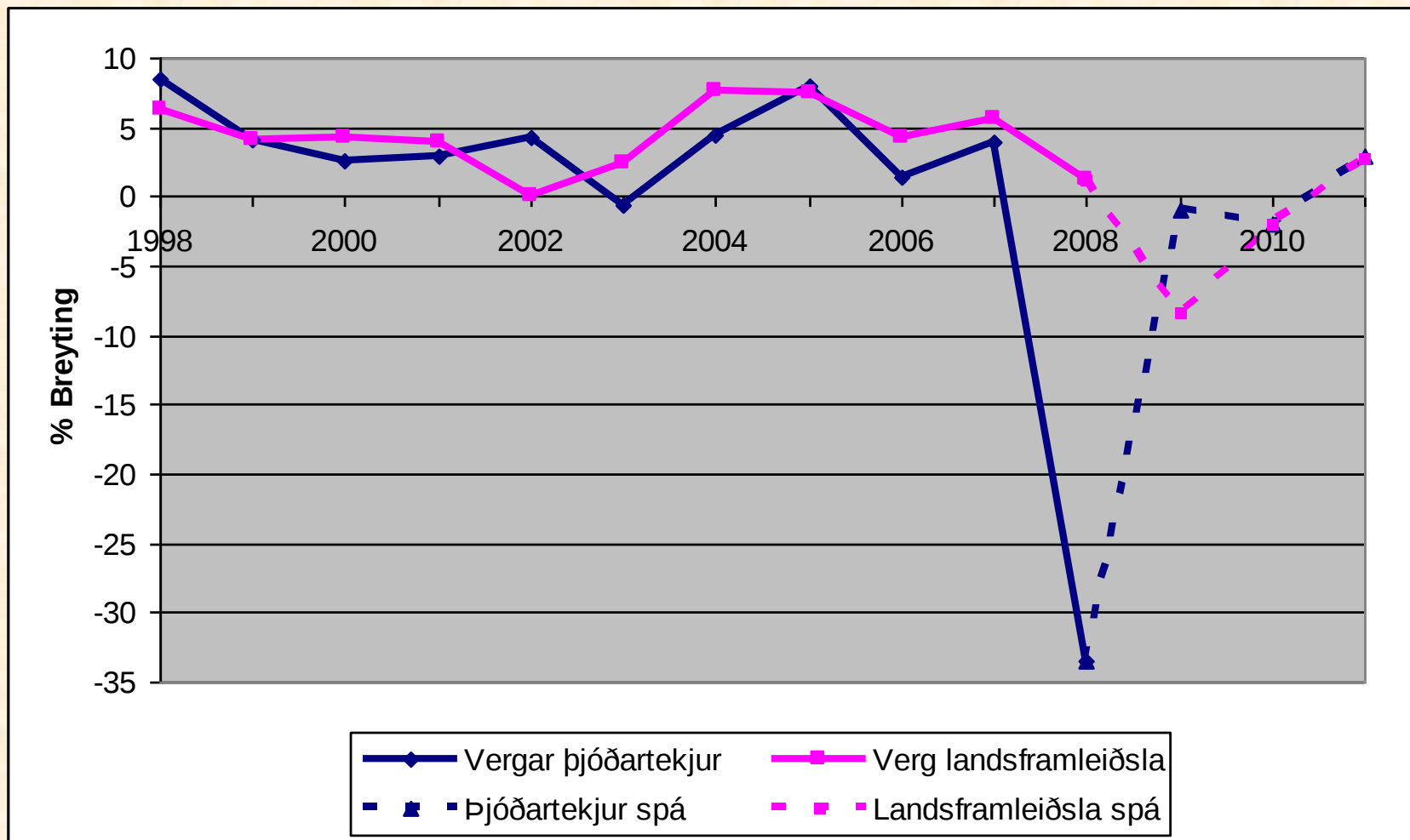
Ísland glímir við mikla kreppu

- Örugglega dýpsta kreppan á lýðveldistímanum
 - Mun dýpri en 67-8 og 48-52 (-10.3% vs. -6.8% og -7.3%)
- Ný tegund af kreppu á Íslandi
 - Stórkostleg eignaminnkun
 - Mjög miklar erlendar skuldaklyfjar
 - ⇒ Ekki aðgangur að erlendum lánum
 - Heill efnahagsgeiri (fjármálageirinn $\approx$ 6-8% af VLF) horfinn
 - Flest fyrirtæki í sárum

Dýpsta kreppan

Dýpsta kreppan: Nánari skoðun

Eignaminnkun

- Hlutabréf
 - OMX: 20.7 2007: 9016
 - 7.1.2010: 819 $\Rightarrow$ -91% $\approx$ 2000-3000 ma. kr
 - Önnur hlutabréf: -?
- Fasteignir
 - Íbúðahúsnæði: -30% $\approx$ 1000-1500 ma. kr
 - Aðrar fasteignir (Land, framleiðslueignir o.s.frv): ?
- Samtals: 3000-5000 ma. kr. $\approx$ 2-3 VLF !!

Erlendar skuldir

- Hrein erlend skuldastaða (SÍ 27. nóv.09): **5739 ma. kr.**
Næstum: 4-föld VLF
- En
 - Skuldaskil fjármálastofnana $\Rightarrow$ afskrifaðar skuldir
 - Aðrar afskrifaðar skuldir (fyrirtæki)
 - Icesave
- Endanleg erlend skuldastaða: **e.t.v. 500-2000 ma. kr.**
 $\approx 1/3$ til $4/3$ af VLF

Nokkrar hagrænar afleiðingar

1. Neytendur/fyrirtæki þurfa að lagfæra eignastöðu sína

⇒ Miklu minni eftirspurn og umsvif í hagkerfinu

2. Mikil greiðslubyrði erlendra lána

– Vextir og afborganir ríkis næstu 15 ár $\approx 50-100$ ma.
 $\approx 3-6\%$ af VLF; $\approx 8-16\%$ af brúttóútfl. tekjum

– Þetta fé ekki notað í annað ⇒ minni eftirspurn

∴ Hvort tveggja herðir á kreppunni!

Staðan nú

- Ónóg innlend eftirspurn
 - Takmarkað framtak og framkvæmdageta
- ⇒ Efniviður í langvarandi kreppu
- ⇒ Æ þyngra fyrir ríkið að afla tekna
- Talsverð hætta á geiðsluþroti

Eina sjáanlega leiðin út er
hagvöxtur!

Þetta segja líka AGS, SÍ o. fl.

Hvernig á að efla hagvöxt?

1. Fjárfesting

- Fjármunir
- Mannauður

2. Full nýting framleiðsluþátta

- Atvinnuleysi nú: $\approx 10\%$
- Vinnuminnkun e.t.v $\approx 10\%$

3. Framtak og nýsköpun

Hvað getur ríkið gert?

- **Fjárfestingar:** Gera þær arðvænlegri
 - Lægri skattar
 - Lægri vextir
 - Minni áhætta –öruggara rekstarumhverfi
- **Meiri atvinna:** Gera vinnu ábatasamari
 - Lægri skattar
 - Minni og valkvæðari stuðningur við atvinnulausa
- **Framtak og nýsköpun:** Gera það arðvænlegra
 - Lægri skattar
 - Lægri vextir
 - Minni áhætta –öruggara rekstarumhverfi
 - Sértekur stuðningur

Skynsamleg skattastefna

Lækka skatta !

- Ýtir undir atvinnuþátttöku, fjárfestingu og hagvöxt
- Klassískt ráð gegn kreppu (macro-hagfræði)
 - Eykur eftirspurn
 - Eykur hagkvæmni
- Klassísk skattahagfræði (Mirrlees 1971 o.m.fl.)
- Staðfest í nýjustu rannsóknum (Romer & Romer 2007, Alesina & Ardagna 2009)

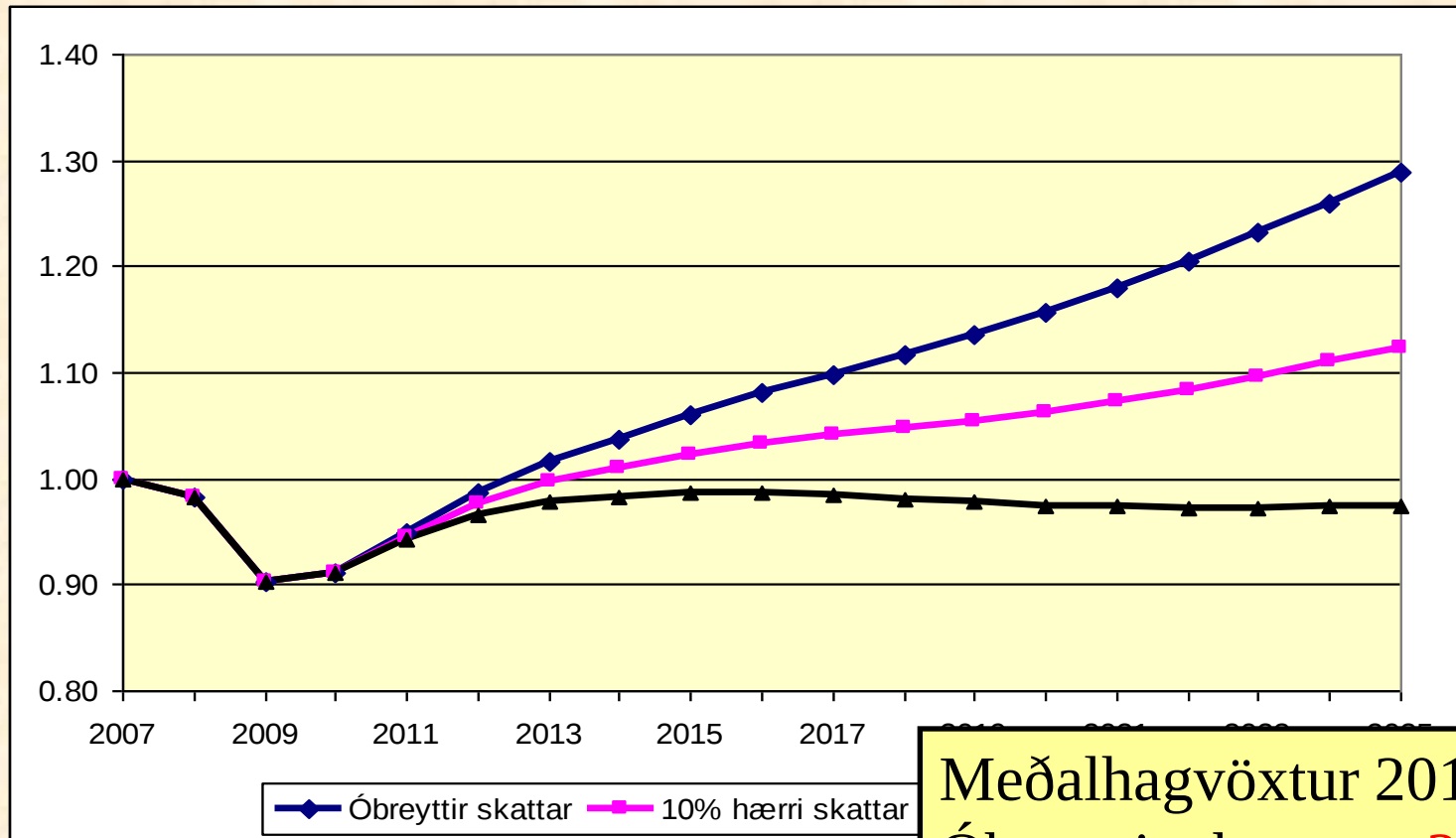
Skattar og hagvöxtur: Dæmi

- Einfalt hagvaxtar-líkan
- Núverandi aðstæður í aðalatriðum
- Tek aðeins áhrif skatta á fjárfestingu
 - Ekki áhrif á vinnuframlag (yfirleitt stærsti þátturinn)
- Föst sparnaðarhneigð af ráðstöfunartekjum
- Stöðugar tækniframfarir (1% á ári)

Ath. Fyrst og fremst dæmi !

Tölulegar niðurstöður má ekki taka hátíðlega

Skattar og hagvöxtur: Dæmi

Meðalhagvöxtur 2010-25
Óbreyttir skattar: 2.7%
10% hærri skattar: 1.6%
20% hærri skattar: 0.5%

Hvað þá með ríkisreksturinn?

- Ekki unnt að reka ríkissjóð með halla
 - Verðum að greiða niður erlendar skuldir
- Ekki skynsamlegt að hækka skatta
 - Dregur úr hagvexti
 - Eykur líkur á endanlegu hruni

⇒ Lækka þarf útgjöld ríkissjóðs ($\approx$ 100-150 ma.)

(1) Spara öll þau útgjöld sem unnt er

(2) Óhjákvæmilegt að minnka velferðarkerfið

(Höfum einfaldlega ekki efni á því lengur)

Valkostir í ríkisfjármálum

Kostur 1

Verja mikil ríkisumsvif og stórt velferðarkerfi
(fjármagnað með hærri sköttum)

⇒ Líkur á langvarandi efnahagskreppu og
greiðslufalli ríkissjóðs

Kostur 2

Draga úr ríkisútgjöldum, minnka velferðarkerfið
(óbreyttir skattar)

⇒ Meiri hagvöxtur og styttri kreppa

ENDIR